

Dnr KOMU/1532/11.00.01.02/2022

§ 54 Uppdatering av miljöhälsovårdens tillsynsplan 2023, Västkustens miljöenhet

Tillsynsnämnden

§ 54

30.11.2022

Miljö- och hälsoskyddschef Tommy Stenlund:

Tfn 044 727 1284, tommy.stenlund@korsholm.fi

Bestämmelser om tillsynsplan för miljöhälsoskyddet i kommunerna finns i 6 § i hälsoskyddslagen (763/1994), 39 § i livsmedelslagen (297/2021) och 84 § i tobakslagen (549/2016).

En kommun ska göra en tillsynsplan för förverkligande av det miljöhälsoskydd som den ansvarar för. Den nuvarande planen som omfattar perioden 2020–2024, har godkänts i tillsynsnämnden 4.12.2019 § 44 och en uppdatering för 2021, har godkänts av tillsynsnämnden 2.12.2020 § 47 och för 2022 den 15.12.2021, § 62. Denna uppdatering av planen ska läggas in i dataprogrammet VYHA före utgången av år 2022.

Målet med förordningen om kommunala tillsynsplaner för miljö- och hälsoskyddet (665/2006) är att förenhetliga den tillsyn som utförs av de kommunala tillsynsmyndigheterna som avses i lagstiftningen om miljöhälsoskyddet.

Livsmedelslagen har förnyats och trädde i kraft den 21.4.2021. En uppdatering av hälsoskyddslagen trädde i kraft den 1.1.2022.

Planen för år 2020–2024 består av en mindre uppdatering av föregående års plan och har gjorts upp tillsammans med tillsynsenhetens personal. De stycken som behöver uppdateras har ändrats.

Direktiven från Livsmedelsverket och Valvira för riskbedömning och planerad tillsyn har följts. I planen har redogjorts för resursbehovet för planlagd och oplanerad tillsyn.

Det totala arbetstidsbehovet för planlagd och oplanerad tillsyn inom miljöhälsoskyddets delområden (hälsoskydd, livsmedel och tobak) är ett medelvärde om 1 558 dagsverken eller cirka 7 personarbetsår (1 påå= 220 dagsverken).

Utöver tillsyn används en del av arbetstiden till administrativa uppgifter samt studier, skolning och olika möten. Dessutom krävs resurser för verksamheten som rådgivare och styrande i miljöhälsofrågor, liksom för utvecklandet av verksamheten, kvalitetshöjande arbete, samt olika rapporteringsuppgifter. Kvalitetssystemet som tagits i bruk tidigare, används mera ingående. Interkalibreringar och interna auditeringar har tagits i bruk så att en jämlik, professionell och opartisk tillsyn inom enhetens område garanteras. Även djurskyddstillsynen som inspektörerna ibland deltar i, kräver allt mera resurser. Dessa arbetsuppgifter har inte beaktats i tabell 2.

Antalet utförda inspektioner har inte ökat det senaste året. Covid-19 medförde en svacka i statistiken för 2020 och under 2021, som sedan varit svår att hinna ifatt. Under året 2022 har enheten arbetat med oplanerad tillsyn mera än under tidigare

år, bland annat så har problem inom hushållsvattendistributionen tagit mycket tid av inspektörerna.

En provtagare om 50 % arbetstid kommer att rekryteras under år 2023, för att ta hand om provtagningen inom enheten. Detta frigör resurser för inspektörernas tillsyn.

En beräkning av de totala personresurser som finns till förfogande för skötseln av uppgifter inom miljöhälsovården för Västkustens miljöenhet är 1 804 dagsverken eller 8,2 personarbetsår. För veterinärvård och skötsel av uppgifter för regionförvaltningsverket finns 6,8 personarbetsår. För närvarande är en tjänst som ambulande kommunveterinär obesatt.

Beräkningen av antalet personresurser (tabell 1 i tillsynsplanen) baserar sig på fördelningen i det praktiska arbetet och den procentuella fördelningen av lönekostnaderna.

Miljö- och hälsoskyddschefens dagsverken används till administrativa uppgifter inom miljöhälsovården, veterinärvården och miljövården. I beräkningen har inte beaktats semestrar och andra ledigheter. För administrativa uppgifter sammanlagt inom miljöhälsovården är cirka 1,9 personarbetsår planerade, dit räknas förutom miljö- och hälsoskyddschefens arbetstid, även arbetstid som byråsekreterare utför. Resurserna fördelar sig således så, att 7 personarbetsår behövs för tillsyn inom miljöhälsovården och det återstår 1,2 personarbetsår för övriga uppgifter. Det finns således inte möjlighet att förverkliga tillsynsplanen helt, men till en tillfredsställande nivå så länge förutsättningarna i planen håller. Eftersom den planlagda tillsynen inte kommer att kunna förverkligas helt, har de prioriteringar som behöver göras fastställts i planen.

Miljö- och hälsoskyddschef Tommy Stenlunds förslag:

Nämnden beslutar att godkänna förslaget till uppdatering av tillsynsplan för miljöhälsovården 2020–2024, enligt bilagda förslag.

Paragrafen justeras direkt.

Västkustens tillsynsnämnds beslut:

Förslaget godkändes.

Paragrafen förklarades genast justerad.

Bilageförteckning:

Uppdaterad tillsynsplan för miljöhälsovården 2020–2024

Uppdatering 2023

Miljöhälsovårdens tillsynsplan 2020–2024

Västkustens miljöenhet

Godkänd av Västkustens tillsynsnämnd 30.11.2022 § 54

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
2	Allmänt om miljöhälsovården.....	4
2.1	Planens innehåll och uppbyggnad.....	4
2.2	Miljöhälsovårdens uppgifter och övervakningsmetoder.....	5
2.3	Inspektioner.....	5
2.4	Provtagning och undersökning av prov.....	6
2.5	Riskbedömning och inspektionsfrekvens.....	6
2.6	Kostnader för övervakningen.....	6
2.7	Registrering och handläggning.....	7
2.8	Personalresurser och arbetstidbehov.....	8
2.9	Skolning och introduktion.....	10
2.10	Beredskap för störningssituationer.....	10
2.11	Information.....	11
2.12	Utvärdering av tillsynen.....	12
3	Hälsoskyddstillsyn.....	12
3.1	Inspektionernas mål och innehåll.....	12
3.2	Förverkligandet av inspektionerna.....	14
3.3	Tyngdpunktsområden för hälsoskyddstillsynen.....	14
3.4	Provtagning.....	15
3.4.1	Hushållsvatten, bassängvatten och badvatten.....	16
3.4.2	Övriga prover inom hälsotillsynen.....	16
3.4.3	Kontroll i samband med provtagning.....	16
3.5	Fartygsgranskningar.....	16
4	Plan för tobakstillsynen.....	17
4.1	Allmänt.....	17
4.2	Planenlig tillsyn och tyngdpunktsområden.....	17
4.3	Inspektionernas innehåll.....	18
4.4	Inspektionsbehov och arbetstid som används för inspektionerna.....	19
4.5	Övriga uppgifter i tobakstillsynen.....	19
5	Livsmedelstillsynen.....	19
5.1	Livsmedelstillsynens målsättning och uppgifter.....	19
5.2	Inspektionernas innehåll.....	20
5.3	Administrativa tvångsåtgärder och straffpåföljder.....	21
5.4	Offentliggörandet av tillsynsresultatet, kommunikation.....	22
5.5	Prioritering inom livsmedelstillsynen.....	22
5.6	Tyngdpunktsområden i livsmedelstillsynen.....	22
5.7	Kartläggning och registrering av objekten.....	22
5.8	Riskbedömning och kontrollfrekvens.....	23
5.9	Livsmedelstillsynens kontrollplan och resurser.....	23
5.10	Plan för provtagning och projekt.....	24

Bilageförteckning

Bilaga 1	Tillsynsbehovet för den regelbundna hälsoskyddstillsynen
Bilaga 2	Tillsynsbehovet för tobaksövervakning och övervakning av detaljhandelsförsäljning av nikotinersättningspreparat
Bilaga 3	Tillsynsbehov för den regelbundna livsmedelstillsynen
Bilaga 4	Planerade projekt/provtagningsprojekt inom livsmedelstillsynen

1 Inledning

Miljöhälsovård är förebyggande folkhälsoarbete. Västkustens tillsynsnämnd ansvarar för miljöhälsovården i kommunerna Korsholm, Vörå, Malax, Korsnäs samt städerna Närpes, Kristinestad och Kaskö. Den kommunala tillsynsmyndighetens övervakningsområde har drygt 51 000 invånare. Korsholms kommun fungerar som värdkommun för miljöhälsovårdssamarbetet. Västkustens miljöenhet sköter det praktiska arbetet. Enheten hör till koncerttjänster/samhällsbyggnad inom Korsholms kommun.

Västkustens tillsynsnämnd ansvarar också för miljövården i kommunerna Korsholm och Korsnäs, samt i städerna Närpes, Kaskö och Kristinestad. Skild personal inom Västkustens miljöenhet sköter det praktiska arbetet från Kristinestad, Närpes och Korsholm. Miljöärenden som inte delegerats till tjänsteinnehavare, behandlas i miljösektionen.

2 Allmänt om miljöhälsovården

2.1 Planens innehåll och uppbyggnad

Syftet med miljöhälsovårdens tillsynsplaner är att öka planenligheten, effektiviteten och kvaliteten i tillsynsarbetet.

Genom en förordning av statsrådet (665/2006) har bestämmelser om tillsynsplanen och utvärderingen av tillsynsplanens genomförande utfärdats. För tillsynsplanen gäller också bestämmelserna för de olika verksamhetsområdena (livsmedelslagen 39 §, hälsoskyddslagen 6 § och tobakslagen 84 §).

Enligt § 3 i statsrådets förordning ska tillsynsplanerna innehålla följande:

1. definition av innehållet i inspektionerna
2. inspektionsfrekvenser för tillsynsobjekten samt genomsnittliga inspektionstiden
3. provtagning och provanalyser som utförs av kommunen
4. utvärdering av tillsynsplanens genomförande
5. godkända laboratorier som tillsynen stödjer sig mot

De riksomfattande tillsynsprogrammen har beaktats i Västkustens miljöenhets tillsynsplan.

Enhetens tillsynsplan är uppgjord för åren 2020–2024 och granskas och uppdateras vid behov.

Det allmänna temat för programperioden 2020–2024 är enhetlig tillsyn och samarbete.

De allmänna mål som beaktats vid uppgörandet av denna plan är:

- Samarbete mellan myndigheter
- Samarbete med aktörer
- Beredskap

Under perioden 2020–2024 ska tillsynsenheten delta i minst en beredskapsövning

I planen beaktas också lokala förhållanden och näringsstrukturen. Bl.a. har beaktats de genomsnittliga inspektionsfrekvenserna som angetts i statliga myndigheternas riksomfattande tillsynsplaner, men i vissa fall har inspektionstiderna anpassats till lokala förhållanden.

Inspektionsfrekvensen bestäms enligt en riskbedömning av objekten och inte på basen av resurser som finns till förfogande. Oplanerade inspektioner som baserar sig på klagomål och misstankar ska oftast prioriteras och det bör finnas beredskap för detta inom enheten.

Tillsynsplanen ska godkännas av den kommunala tillsynsmyndigheten, Västkustens tillsynsnämnd och före utgången av året innan det planerade verksamhetsåret sändas till

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland för kännedom. Den kommunala myndigheten följer upp hur planen förverkligas. Tillsynsplanen skall ses över vid behov. Miljö- och hälsoskyddschefen är ansvarig för tillsynsplanen.

2.2 Miljöhälsovårdens uppgifter och övervakningsmetoder

Miljöhälsovårdens uppgift är att upprätthålla och främja befolkningens och individens hälsa samt förebygga, minska och undanröja sådana i livsmiljön förekommande faktorer som kan förorsaka sanitär olägenhet. Faktorer som inverkar på individens hälsa och välmående inom ramen för miljöhälsovården är bl.a. tillgången på rent dricksvatten, ren och näringsrik föda och ren luft utomhus och inomhus.

En viktig del av det förebyggande hälsoskyddsarbetet utgör verksamhetsidkarna, som är förpliktade att göra anmälningar eller tillståndsansökningar till hälsoskyddsmyndigheten för sina verksamheter och verksamhetslokaler. Övervakning genom provtagning och regelbundna inspektioner samt rådgivning för kommuninvånare, företag och andra instanser är viktigt förebyggande hälsoskyddsarbete.

Livsmedelslagens 41 § föreskriver att tillsynsmyndigheterna skall avfatta ett för verksamheten lämpligt kvalitetssystem, samt att upprätthålla och tillämpa detta. Lagen ställer dock inget krav på kvalitetssystemets form eller certifiering. Inom Väst kustens miljöenhet utövas tillsynen utgående från en godkänd tillsynsplan och tillsynen utvärderas årligen. Kvalitetssystemet Laatunet tillämpas som grund i tillsynen. Kvalitetssystemet uppdateras och kompletteras med centralmyndigheternas tillsynsanvisningar och blankettmodeller med målsättningen, att tillsynen i enheten ska vara enhetlig och likvärdig. För hälsoskyddets del används också Laatunet, dessutom upprätthåller Valvira ett kvalitetssystem via hälsoskyddets tillsynsanvisningar (terveydensuojelun valvontaohjeisto) där anvisningar för provtagningar och inspektion finns. Likaså finns modelldokument, t.ex. för intyg och beslut.

Inspektörerna utför också interkalibreringsinspektioner för att främja en enhetlig tillsyn.

2.3 Inspektioner

En inspektion kan göras enligt flera miljöhälsoverordslagar samtidigt. På det viset sparar man också in resurser och gör tillsynsarbetet smidigare både för tillsynsmyndigheten och för verksamhetsidkaren. Vid specificering av genomsnittlig tid som åtgår för inspektion av en typ av tillsynsobjekt bör man åtminstone beakta syftet för inspektionen, förberedelsen av den, dess innehåll samt uppläggandet av inspektionsberättelsen. Arbetstiden för resor är inte medräknad i inspektionstiden.

Över varje inspektion upprättas en inspektionsberättelse med uppgifter om syftet med kontrollen, använda lagrum och metoder, kontrollresultat och vid behov de åtgärder som krävs av aktören i fråga. Inspektionsberättelsen skrivs i eller kopplas till VATI programmet. Vid behov kan berättelsen delges också andra myndigheter.

Om det vid en inspektion konstateras allvarigare brister som bör åtgärdas, så ges verksamhetsidkaren en tidsfrist inom vilken åtgärderna bör utföras, efter detta görs en uppföljningsinspektion. Över den förnyade inspektionen utarbetas en inspektionsberättelse. Vid behov kan administrativa tvångsåtgärder enligt den aktuella lagstiftningen tillgripas för att missförhållandena ska rättas till.

Om det vid en inspektion uppdagas grova allvarliga brister och förseelser och som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet står i strid med lagstiftningarna som miljöhälsovården omfattas av och det finns en risk för hälsofara enligt strafflagen, 44 kapitlet, 1 §, så framställs en begäran om förundersökning till polisen av tillsynsnämnden.

I och med att tillsynen ska utvecklas till att bli mera kvalitativ och systematisk ökar inspektionernas totala arbetstid. Mera tid behövs till förberedandet av inspektionerna och upprättandet av en inspektionsberättelse.

2.4 Provtagning och undersökning av prov

Myndighetsprov kan tas av miljö- och hälsoinspektörerna, veterinären eller av utomstående experter som den lokala tillsynsmyndigheten har godkänt. Myndighetsprover tas t.ex. i samband med klagomål från konsumenter och då man misstänker livsmedels- eller vattenburna epidemier. Ifall utomstående sakkunniga anlitas för att ta prover eller utföra utredningar, ska de visa dokument som intygar kompetens. Hälsoskyddsmyndigheten kan endast anlita utomstående sakkunniga som avses i hälsoskyddslagen 49 § för att göra undersökningar. Dessa sakkunniga är personer som certifierats av en aktör som Social- och hälsovårdsministeriet utsett. Certifierade personer har bevisat sin sakkunskap och kompetens genom att avlägga den påkallade utbildningen.

Undersökningsresultaten tillställs alltid tillsynsobjektet. Myndighetsprov skickas till laboratorier som är godkända av Livsmedelsverket (KVY Botnialab Oy, Eurofins Ahma Oy, SeiLab, KVY Porilab och Arbetshälsoinstitutet Mikrobiologiska laboratoriet).

Andra prover kan även skickas till andra laboratorier än de som är godkända av Livsmedelsverket.

Prov som bekostas av verksamhetsidkare och privatpersoner är bl.a.

1. livsmedelsprov som tas för säkerställande av egenkontrollen
2. vattenprov från stora och små vattenverk
3. vattenprov från simbassänger och badstränder samt vinterbadplatser
4. privata dricksvattenprov och brunnsvatten
5. prover för undersökning av inomhusklimat enligt hälsoskyddslagen
6. luftprov i enlighet med tobakslagen

Om kvaliteten på ett myndighetsprov konstateras vara klart försvagad eller dålig, vidtas åtgärder enligt den lagstiftning som gäller för respektive område. Normalt tas även ett nytt prov och provtagningen kan då vara mer omfattande än den ursprungliga.

Västkostens miljöenhet använder samma laboratorier som i normala fall, ifall det finns behov av laboratorietjänster på kvällar eller helger under störningssituationer.

2.5 Riskbedömning och inspektionsfrekvens

I lagstiftningen och i de statliga myndigheternas riksomfattande tillsynsplaner betonas riskbedömningens betydelse. Riskbedömning utgår från hot mot hälsa från verksamheten eller från förhållanden i den kontrollerade lokalen som kan skapa sanitärt förfång. Risker kan vara mikrobiologiska, kemiska eller fysikaliska faktorer. Tillsynsmyndighetens arbete inriktas på, att alla övervakningsobjekt ska känna till sina egna risker och veta hur dessa kan förebyggas.

Övervakningsobjekt riskbedöms enligt centralmyndighetens anvisningar som är inbyggda i VATI programmet. Vid riskbedömningen beaktas verksamhetens art och omfattning. Inspektören som är ansvarig för objektet utför slutlig riskbedömning och delger bedömningen till verksamhetsidkaren i samband med inspektioner eller i samband med andra kontakter till objektet.

2.6 Kostnader för övervakningen

Västkostens miljöenhet ska ta ut en avgift av verksamhetsutövare för regelbundna kontroller, provtagningar och undersökningar som följer den tillsynsplan som godkänts av tillsynsnämnden och som utförs av miljöenheten. Också godkännande av objekt, handläggning

av anmälan om nya objekt och tillsyn som gäller underlåtenhet att iaktta bestämmelser är avgiftsbelagd. Efter att anmälan om en ny lokal har tagits emot är tillsynen avgiftsbelagd. Avgiftsbelagda är också sådana extra offentliga kontroller som görs på företagarens egen begäran.

Västkustens miljöenhet kan ta ut avgifter efter att tillsynsplanen och avgiftstaxan har godkänts.

Om kommunala avgifter stadgas i följande lagar inom miljöhälsovården:

- Livsmedelslagen (297/2021) §§ 72–73
- Hälsoskyddslagen (763/1994) § 50
- Tobakslagen (549/2016) § 89, 90
- Läkemedelslagen (396/1987) § 54 d

Inom miljöhälsovården finns det fortfarande myndighetsuppgifter som inte kan planeras i förväg och för vilka det inte får tas ut avgifter. Sådana är till exempel epidemiutredningar, klagomål från invånare och anknytande utredningar och tillsynsåtgärder.

Västkustens tillsynsnämnd har godkänt den taxa som gäller för miljöhälsovården vid sammanträde 15.12.2021 § 62. Taxan uppdateras regelbundet. Inspektören ansvarar för att ett fakturaunderlag skapas för en avgiftsbelagd händelse, samt för behandling, lagring och rapportering av uppgifter.

2.7 Registrering och handläggning

Centraliserad verksamhetsstyrning och datahanteringstjänsten VATI togs i bruk inom miljö och hälsoskydd i början av år 2019. VATI är ett datalager och användargränssnitt som omfattar uppgifter enligt hälsoskyddslagen, tobakslagen, läkemedelslagen och livsmedelslagen, vilka hör till miljö- och hälsoskyddet. VATI administrerar bl.a. platser, åtgärder och planer för övervakning samt kontrollerar, rapporterar och utvecklar dessa. VATI ersatte det tidigare centraliserade tillsynsdatalagret KUTI-YHTI samt det kommunala systemet, TerveKuu, som fungerat som användargränssnitt i detta. Datahanteringstjänsten VATI är landsomfattande för tillsynsenheterna.

I VATI registreras tillsynsobjekten med plats- och kontaktuppgifter, verksamhetsidkare och verksamhetsområde samt gjorda inspektioner, provtagningar, beslut, rådgivningar osv. I VATI registreras inkomna anmälningar, givna utlåtanden och klagomål från allmänheten. Från VATI-systemet fås även t.ex. årsrapporter över gjorda inspektioner och provtagningar. Alla uppgifter som enheten har registrerat till KUTI och YHTI fram till 31.12.2018 har överförs till VATI-systemet. Enheten använder fortfarande även det tidigare datahanteringsprogrammet Tervekuu för kontroll av objektens tidigare händelser och faktureringsuppgifter, eftersom dessa inte har överförts automatiskt till VATI.

Varje tillsynsobjekt har också en egen mapp i ett manuellt hängmappsarkiv, där alla handlingar som rör objektet sparas.

Från och med mitten av november 2020 kan livsmedelsaktörerna göra anmälningar om inledande, ändring eller avslutande av verksamhet i den elektroniska anmälningstjänsten ilppa. Även aktörer inom hälsoskyddet kan anmäla inledande, ändring eller avslutande av verksamhet via ilppa. Ilppa är en del av VATI och elektroniska anmälningar som lämnas in kanaliseras via VATI till aktuell tillsynsenhet för handläggning. Anmälningar kan tills vidare även göras via tidigare använda blanketter

Resultatet av den kommunala livsmedelstillsynen offentliggörs på www.oivahymy.fi, på det sätt som Livsmedelsverket har bestämt.

VYHA är datasystemet för hantering av uppgifter om tillsynsenheter inom miljö- och hälsoskyddet. Uppgifter om personalresurser, tillsynsplanens verbala bedömning och andra uppgifter om tillsynsenheten rapporteras via VYHA.

2.8 Personalresurser och arbetstidbehov

Enligt planen kommer totalt åtta miljö- och hälsoinspektörer inom Västkustens miljöenhet att arbeta med uppgifter inom miljöhälsovården. Det finns fem veterinärer som gör veterinärpraktik, samt en tillsynsveterinär. En av veterinärerna gör tillsyn av livsmedelsanläggningar på 20 % arbetstid. Det finns en tjänst i chefsuppgifter för miljöhälsovård och veterinärvård, samt två byråsekreterare. Från ingången av 2023 kommer en provtagare att anställas i arbetsavtalsförhållande på 50 % arbetstid, personen kommer att ha hand om provtagning inom hela samarbetsområdet. Sekreteraruppgifterna i tillsynsnämnden och miljösektionen sköts av byråsekreterare. En stor del av beslutanderätten har delegerats till tjänsteinnehavarna genom tillsynsnämnden beslut, 22.9.2021 § 30.

I tabell 1 presenteras Västkustens tillsynsenhets personal samt de dagsverken som finns till förfogande för skötseln av uppgifter inom miljöhälsovård och veterinärvård.

Tabell 1. Personresurser och arbetsfördelning.

Person och tjänstebeteckning	Resurser i dagsverken	Arbetsuppgifter
Avdelningen i Kristinestad		
Kommunveterinär	220	Veterinärvård
Miljö- och hälsoinspektör	132	Miljöhälsovård
Miljö- och hälsoinspektör	220	Miljöhälsovård
Avdelningen i Närpes		
Kommunveterinär	176 44	Veterinärvård Miljöhälsovård
Miljö- och hälsoinspektör	220	Miljöhälsovård
Miljö- och hälsoinspektör	220	Miljöhälsovård
Avdelningen i Malax		
Kommunveterinär	220	Veterinärvård
Miljö- och hälsoinspektör	220	Miljöhälsovård
Enheten i Korsholm		
Miljö- och hälsoskyddschef	209 11	Administration MHV Administration MV
Tillsynsveterinär	220	Veterinärvård
Kommunveterinär	220	Veterinärvård
Ambulerande veterinär	220	Veterinärvård
Miljö- och hälsoinspektör	220	Miljöhälsovård
Miljö- och hälsoinspektör	220	Miljöhälsovård
Miljö- och hälsoinspektör	88	Miljöhälsovård
Byråsekreterare	165 55	Administration MHV Administration MV
Byråsekreterare (60% arbetstid)	50 76	Administration MHV Administration MV
Provtagare (50 % arbetstid)	110	Miljöhälsovård

Avdelningen i Vörå		
Kommunveterinär	220	Veterinärvård
Miljö- och hälsoinspektör	220	Miljöhälsovård

De totala personresurserna för tillsyn inom miljöhälsovården är planerat till 1804 dagsverken eller 8,2 personarbetsår. För livsmedelstillsynen avvaras 4,1 personarbetsår, för tillsyn enligt hälsoskyddet 4 personarbetsår och för tillsyn enligt tobakslagen 0,1 personarbetsår. Där ingår miljö- och hälsoinspektörerna och en veterinär på 20 % avvarad arbetstid. För administrativa uppgifter inom miljöhälsovården är cirka 420 dagsverken eller 1,9 personarbetsår planerade. Tillsynsveterinärens arbetstid fördelas som 90 % för regionförvaltningsverkets räkning. I beräkningen har inte beaktats semestrar, sjukfrånvaro eller andra ledigheter.

Utöver den regelbundna och planenliga tillsynen som ingår i den kommunala tillsynsplanen ska man dessutom i planen beakta annan tillsyn som tillfaller kommunen, och för den reservera arbetstids- och personresurser. Sådan annan tillsyn som inte kräver regelbundenhet är handläggningen av ansökningar som gäller nya tillsynsobjekt samt olika överraskande tillsynsfall som inte ingår i planen, t.ex. inspektioner och mätningar förknippade med boendehälsa, epidemiutredningar, klagomål av kunder och dithörande utredningar och tillsynsåtgärder. Därtill ges utlåtanden till andra myndigheter och inom miljöenheten. Personalen upprätthåller även datasystem och objektregister.

Arbetstidsbehovet för tillsyn presenteras i nedanstående tabell 2. Resursbehovet är uträknat på basen av de centrala myndigheternas anvisningar om tillsynsbehovet. Dagsverken enligt plan är uträknat utgående från tillsyn som planerats år 2020.

Tabell 2. Arbetstidsbehov 2020–2024, uppdatering 2023

Tillsynsområde	Antal objekt	Planlagd tillsyn (tidsåtgång för inspektionsbesök och rapport-skrivning dv)	Resursbehovet för tillsyn (dv)
Livsmedelstillsyn Godkända/anmälda Primärproduktion Planlagd tillsyn Oplanerad tillsyn, körtid	530 Ca 1 750	210	210 620
Hälsoskyddstillsyn Planlagd tillsyn och planlagd provtagning Oplanerad tillsyn, körtid	422	210	210 495
Tobakstillsyn Planlagd tillsyn Oplanerad tillsyn	91	47	18 5
Totalt Planlagd och oplanerad tillsyn			1558

I tabellen har gjorts en sammanställning över planerad och oplanerad tillsyn för de olika delområdena. Körtiden bokförs separat från tiden för tillsyn, varför även den körtid som används inom enheten kan uppskattas för hälsoskydds- och tobakstillsynen.

Det beräknade resursbehovet för planerad och oplanerad tillsyn är 1558 dagsverken eller sju personarbetsår. Det återstår således personarbetsår för övriga uppgifter. En del av arbetstiden används till administrativa uppgifter samt studier, skolning och olika möten. Dessutom kräver verksamheten som rådgivare och styrande i miljöhälsofrågor resurser, liksom även utvecklandet av verksamheten, kvalitetshöjande arbete, samt olika rapporteringsuppgifter. Även djurskyddstillsynen kräver resurser av inspektörerna och för administrativa uppgifter. Dessa arbetsuppgifter har inte beaktats i tabell 2. Tillsynsstatistiken har överlag förbättrats under ett längre tidsperspektiv, tack vare specialisering. VATI är tidskrävande. Programmet utvecklas vartefter det används och det tar mycket tid av inspektörerna. Det finns ändå inte möjlighet att förverkliga tillsynsplanen helt, men en tillfredsställande nivå kan uppnås så länge förutsättningarna i planen håller. Inspektionsförfarandet ändrades i och med Covid-19 epidemin på våren 2020. Epidemin har sedan starten påverkat inspektionsstatistiken negativt, miljöhälsovården har även fått nya arbetsuppgifter, då tillsyn enligt smittskyddslagen tillkom.

2.9 Skolning och introduktion

Miljö- och hälsoinspektörerna och veterinärerna deltar i mån av möjlighet i de arbetsmöten och skolningstillfällen som arrangeras av centralmyndigheterna.

Miljö- och hälsoinspektörerna deltar dessutom i de regionala utbildningsdagarna i miljöhälsovård som arrangeras årligen. Utbildningsdagarna arrangeras av de centrala myndigheterna. Sedan år 2016 ordnas inga svenskspråkiga kurstillfällen. Personalens uppgiftsfördelning beaktas vid deltagandet i olika kurser. Personalen ska ges möjlighet till specialisering.

Deltagande i övrig utbildning som ordnas inom miljöhälsovårdens arbetsområden görs efter behov och möjlighet. I enheten finns beredskap att delta i skolning som ordnas. Utbudet av kortare kurser och infotillfällen som ordnas digitalt av centralmyndigheterna har ökat, vilket underlättar för personalen att delta.

Föreläsningsmaterialet samlas i elektronisk form i datasystemet (gemensamma filer, kursmaterial) och därmed har hela personalen tillgång till material. Man strävar efter att den som har deltagit i en kurs ska berätta om innehållet på följande team- eller personalmöte.

På gemensamma filer finns en lista över de kurser som personalen har deltagit i, samt vem som deltagit. En skolningsplan för Korsholms kommun är i användning och Västkustens miljöenhet ingår i den.

Målsättningen är att Västkustens miljöenhets personal har åtta utbildningsdagar per år och person. Som utbildningsdagar räknas förutom egentliga utbildningsdagar även arbetshandledningsdagar som främjar yrkeskunskapen.

Introduktion sker vid nyanställningar, enligt uppgjorda checklistor för enheten. Chefen ansvarar för den allmänna introduktionen och för de specifika uppgifterna finns skilda anvisningar.

2.10 Beredskap för störningssituationer

Hälsorisksituationer ska utredas på tillsynsenhetens bekostnad. Sådana situationer kan vara livsmedels- eller vattenburna epidemier. Farosituationer kan uppstå av biologiska, fysikaliska och kemiska orsaker.

Västkustens miljöenhet har utfärdat en beredskapsplan för störningssituationer. Planen uppdaterades våren 2021 och uppdateras årligen. I planen finns handlingsförfarande för situationer som är indelade enligt:

- Strålning
 - Ex. strålningsolyckor som kärnexplosioner, kärnkraftsolyckor, olyckor vid transport av kärnbränsle eller kärnvapenolyckor.

- Exceptionella mikrobiologiska situationer
 - Ex. större smittsamma epidemier, omfattande vattenepidemier, matförgiftningar i större skala samt livsmedelsinfektioner samt allvarliga djursjukdoms- och zoonosepidemier eller vittomfattande sjukdomar som förorsakas av mikrober eller deras toxiner.
- Exceptionella kemiska situationer
 - Ex. brand, explosion eller läckage i processen vid produktionsanläggningar eller lager, olyckor i import- eller hamnlager, olyckor i samband med transport, kemikalier som hamnar i livsmedel eller osakligt undanröjande av kemikalier.

Det är kommunens uppgift att utreda livsmedels- och vattenburna epidemier. De kommuner som hör till Västkustens miljöenhet har tillsatt utredningsgrupper vid hälsocentralerna i Korsholm (Korsholm och Vörå), Malax (Malax och Korsnäs), Närpes, Kristinestad och Kaskö. Gruppernas sammansättning är enligt Statsrådets förordning 1365/2011.

I arbetsgruppen för utredning av livsmedels- och vattenburna epidemier skall enligt Statsrådets förordning 1365/2011 följande personer ingå:

1. chefläkaren vid hälsovårdscentralen eller den som enligt instruktionen för hälsovårdscentralen är ansvarig läkare i fråga om smittsamma sjukdomar
2. hälsovårdscentralens kontaktperson för smittsamma sjukdomar
3. den tjänsteinnehavare som leder den tillsyn som avses i livsmedelslagen (297/2021) och i hälsoskyddslagen (763/1994)
4. kommunens tjänsteveterinär
5. den kommunala tjänsteinnehavare som övervakar kvaliteten på livsmedel, hushållsvatten och badvatten
6. en företrädare för den instans som svarar för vattentjänsterna i området.

Utredning av eventuella livsmedels- eller vattenburna epidemier ges högsta prioritet inom hela miljöhälsotillsynen såväl tidsmässigt som kostnadsmässigt. För utredningar av livsmedels- eller vattenburna epidemier finns budgetmedel (vid behov finns möjlighet att åska om tilläggsanslag) för eventuella analyskostnader. Budgetmedel finns även för övriga analyskostnader som hänför sig till livsmedelsövervakningen.

Epidemigrupperna samlas vanligtvis 1–2 gånger årligen. Epidemigrupperna arbetar enligt en egen utredningsanvisning vid misstanke om livsmedels- eller vattenburna epidemi.

Epidemigruppernas antal, storlek och indelning i geografiska områden kan ändras från nuvarande sammansättning under år 2022, eftersom Samkommunen för Österbottens välfärdsområde inleder sin verksamhet.

2.11 Information

Miljöhälsovården står till tjänst med kundrådgivning och handledning. Man strävar alltid till att ge en smidig, snabb och sakkunnig service.

Kommunikation med verksamhetsidkare och invånare sker vid personliga träffar och per telefon, e-post och post. Verksamhetsidkare informeras i samband med inspektionsbesök om hur krav som ställs i lagstiftningen ska följas samt om hur man kan trygga en hälsosam och säker livsmiljö. Man försöker ge ut information om viktiga ändringar i lagstiftningen eller övervakningsrutinerna i så god tid som möjligt. Man kan även ordna diskussionstillfällen med aktörer för att sprida information, eller genom att använda sociala medier och digitala plattformar.

För att snabbt få ut information till en viss grupp av tillsynsobjekt får man såväl objektslistor som kontaktuppgifter från datasystemet för tillsynen. Vid speciella förhållanden skickas information ut främst via lokala tidningar och radio. Beroende på situationens art bestäms hur information ges och vem som ansvarar för informeringen.

Miljöenheten har en kommunikationsplan.

2.12 Utvärdering av tillsynen

Miljöenheten följer internt upp förverkligandet av planen kontinuerligt. Årligen bereds även en utvärdering av planens förverkligande till tillsynsnämnden. I utvärderingen ska besvaras åtminstone följande frågor enligt statsrådets förordning om kommunala tillsynsplaner för miljö- och hälsoskyddet (665/2006):

1. antalet inspektioner enligt typ av tillsynsobjekt
2. inspektionernas omfattning
3. antalet provtagningar enligt typ av tillsynsobjekt
4. fördelningen av inkomsterna från inspektionerna

Antalet oplanerade inspektioner, antal utlåtanden som getts till andra myndigheter och inom miljöenheten samt rådgivning utvärderas också.

Tillsynen enligt tobaks- och hälsoskyddslagen, samt provtagningar av badvatten redovisas via VATI-datainsamlingen. Provtagningar av hushållsvatten för vattendistributionsområden som levererar över 1 000 m³ hushållsvatten per dygn eller minst 5 000 personer redovisas till Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland och vidare till EU. Resultaten av analyser av radioaktivitet i alla hushållsvatten redovisas till Strålsäkerhetscentralen och Valvira. Tillsyn och provtagning av livsmedel redovisas via VATI-datainsamlingen. Allmänna uppgifter redovisas via VYHA-datasystemet.

Utvärdering av tillsynen sker via VATI, kvalitetsledningssystemet och interna auditeringar.

3 Hälsoskyddstillsyn

Västskustens miljöenhet ska enligt § 6 i hälsoskyddslagen främja och övervaka hälsoskyddet, så att en hälsosam livsmiljö tryggas för invånarna. Hälsoskyddet ska beaktas vid planeringen av olika samhällsfunktioner. Enheten ska även informera samt ordna handledning och rådgivning till invånarna gällande hälsoskydd. Tillsynen som enheten utför, ska vara av hög kvalitet, vara riskbaserad och förebygga sanitära olägenheter.

3.1 Inspektionernas mål och innehåll

Syftet med de kontrollinspektioner som avses i hälsoskyddslagen är att utreda om verksamheten medför hälsorisker eller om det vid inspektionsobjektet finns sådana faktorer eller omständigheter på grund av vilka sanitär olägenhet kan uppstå. I samband med inspektionen utförs sensorisk granskning och bedömning samt eventuella mätningar och provtagningar för fortsatta undersökningar. Vid inspektioner utfärdas nödvändiga föreskrifter och anvisningar om förebyggande av skador och korrigering av missförhållandet. Enligt hälsoskyddslagen utförs även inspektioner av solarieanordningar enligt 15 § i strålsäkerhetslagen 859/2018 och kontroll av efterlevnaden av en i 17 kap. i miljöskyddslagen (527/2014) avsedd förordning av statsrådet som gäller ämnen som bryter ned ozonskiktet samt fluorerade växthusgaser.

Verksamhetsutövaren ska enligt hälsoskyddslagens § 2 identifiera de risker i verksamheten som orsakar sanitär olägenhet och följa upp de faktorer som påverkar dem via en egenkontroll.

Tillsynen inriktas därmed på en riskbaserad tillsyn och kontroll av verksamhetsidkarens egenkontroll. Rådgivning och information är viktiga moment i tillsynen.

Planerade inspektioner görs normalt på en på förhand överenskommen tidpunkt. På så sätt försäkras man sig om att den som är ansvarig för verksamheten finns på plats.

Uppföljningsinspektioner behöver man inte alltid meddela om i förväg.

Uppföljningsinspektioner görs för att kontrollera att de brister som konstaterats vid en tidigare inspektion har åtgärdats. Valviras anvisningar för tillsyn används vid inspektionerna. De finns tillgängliga på finska på Valviras webbplats. Vid inspektionen granskas bl.a. lokalen, arbetssätt, dokument och omgivningen.

Begreppet dokumentkontroll infördes i hälsoskyddslagen i början av 2022. Med dokumentkontroll avses en inspektion som tillsynsmyndigheten utför genom att granska uppgifterna om tillsynsobjektet någon annanstans än i en lokal som tillhör tillsynsobjektet. En dokumentkontroll ska till sin omfattning motsvara en inspektion som utförs vid tillsynsobjektet och det ska också göras en egen inspektionsberättelse om den. Dokumentkontrollen kan utföras när en inspektion inte förutsätter att förhållandena vid inspektionsobjektet observeras på plats och ett besök inte ger mervärde för utredningen av ett ärende, eller när tillsynsobjektet inte kan inspekteras genom ett besök på platsen.

En projektinspektion ingår i ett tillsynsprojekt som enheten driver för att utreda eller främja ett visst tillsynsområde. Projekt kan vara initierade av enheten själv eller som en del av ett riksomfattande projekt. Projekten beskrivs ofta i tillsynsplanen.

En ibruktagningsinspektion utförs i samband med handläggning av ansökan om godkännande enligt § 18 i hälsoskyddslagen.

Inspektion av hälsomässiga förhållanden i bostäder och andra vistelseutrymmen görs till följd av kontakt från användare eller andra som berörs. Inspektionen görs ofta i offentliga utrymmen som skolor och daghem samt i privata bostäder. Förfrågningar kan gälla inomhusluft, buller, vedeldning eller skadedjur.

Angående radonhalten i inomhusluften för objekt som hör till planlagd tillsyn enligt hälsoskyddslagen, så ska verksamhetsutövare i samband med inspektion kunna ge en utredning över radonhalten i inomhusluften. Detta gäller bland annat skolor, daghem, idrottshallar, inkvartering, simhallar, skönhetssalonger, effektiverade serviceboenden och flyktigmottagningar. Skyldigheten stadgas i strålsäkerhetslagen 155–156 §§.

Objekten för planenlig tillsyn indelas i tre riskklasser, enligt vilka kontrollfrekvensen för respektive typ av tillsynsobjekt definieras. Specifieringen av kontrollfrekvenser utgår från antagandet att objektet redan fungerar och att dess verksamhetssätt är kända. Västkustens miljöenhet inspekterar verksamheten enligt riskbedömningen antingen genast anmälan kommit in eller enligt övrig tillsynsrytm.

Klass 3 omfattar objekt för vilka det är sannolikt att verksamheten kan orsaka hälsoskada, ex. antalet exponerade är stort, verksamheten är känslig för störningar, effekterna på hälsa är betydliga och exponeringstiden är lång (hög risk). Klass 2 omfattar objekt, för vilka det är möjligt att verksamheten kan medföra hälsoskador, men hälsoeffekten är inte betydande (medelstor risk). Klass 1 omfattar objekt i vilka det är sannolikt verksamheten inte medför hälsoskador (låg risk).

Utifrån riskbedömningen kan den objektspecifika kontrollfrekvensen utökas eller minskas i den mån det kan anses vara nödvändigt. Kontrollfrekvensen ska dock alltid vara minst 0,2.

Riskbedömningen bygger på hälsorisker som verksamheten medför och/eller på omständigheter i den kontrollerade lokalen som kan medföra hälsoskador.

Kontrollfrekvensen inom enheten bygger på Valviras rekommendationer och objektspecifik riskbedömning. Objektens kontrollfrekvens planeras utgående från tillsynsbehovet och inte på basen av tillgängliga resurser.

Viktiga faktorer för riskbedömning är:

- mängden människor som utsätts och särskilda grupper (barn, unga, äldre, rörelsehindrade, sjuka)
- definitioner på exponeringsfaktorer (sjukdomsalstrare, giftighet)
- exponeringens varaktighet och/eller frekvens
- speciellt objekt, för vilket det inte finns tillsynsanvisningar eller praxis
- resultat av tidigare kontroller, har korrigerande åtgärder vidtagits
- är verksamheten förenlig med anmälan eller beslutet om godkännande
- verksamhetsutövarens egenkontroll och sakkunnighet, tillgängliga resurser
- information och beredskap inför störningssituationer
- andra faktorer som kan medföra sanitära olägenheter

Den planerliga tillsynen inom hälsoskyddet har förenklats för programperioden 2020–2024. Från den planerliga tillsynen har utelämnats sådana objekt i vilka vistelsen är kortvarig och som sannolikt inte orsakar hälsoskada. Även anmälningsskyldigheten har tagits bort från dessa objekt.

3.2 Förverkligandet av inspektionerna

Tillsynsobjekt som omfattas av hälsoskyddslagen ska inspekteras tillräckligt ofta och så att inspektionerna omfattar de väsentligaste aspekterna inom hälsoskyddet. I bilaga 1 framkommer olika typer av objekt som ska övervakas regelbundet, riktgivande antal årliga inspektioner, riktgivande tidsbehov och antal inspektioner som planeras utföras samt den tid som behövs för att utföra inspektionerna. Inom samma objekttyp kan den tid som används ändå variera betydligt efter objektets storlek och verksamhet.

För den regelbundna hälsoskyddstillsynen ska 176 inspektioner göras under året, vilket innebär 160 dagsverken. I tillsynen prioriteras allmänna badstränder, simbassänger, anläggningar som levererar hushållsvatten och objekt som hör till tyngdpunktsområdena. Inspektionerna som är planerade till kommande år är riktgivande och kan enligt behov tidigareläggas eller senareläggas.

3.3 Tyngdpunktsområden för hälsoskyddstillsynen

Med hjälp av tyngdpunkterna för hälsoskyddet inriktas resurserna planerligt och riskbaserat. Tyngdpunktsområdena beaktas vid genomförandet av tillsynen och i miljö- och hälsoinspektörernas arbetsplaner.

Stöd för egenkontrollen

- Enheten stöder verksamhetsutövare i att identifiera risker som kan orsaka sanitär olägenhet samt framhållandet av verksamhetsutövarens egenkontroll i riskbedömningen inom ramen för den regelbundna tillsynen.
- Enheten erbjuder verksamhetsutövarna stöd för egenkontrollen under ett inspektionsbesök eller i samband med annat arbete. Resultaten kan utnyttjas t.ex. i riskbedömningen, rådgivningen och styrningen

Hushållsvatten

- Under programperioden 2020–2024 inriktas tillsynen av hushållsvatten till kontroll av program för kontrollundersökningar så att en säker hantering av hushållsvatten i de anläggningar som levererar hushållsvatten, kan garanteras.

- Enheten ska bedöma och hantera risker som inverkar på hushållsvattnets kvalitet, men även stöda aktörerna att själva kunna känna igen eventuella faror med verksamheten och motarbeta dessa. Enheten deltar i arbetet med uppgörandet av anläggningarnas riskbedömning av verksamheten och godkänner därefter den riskbedömning som framläggs.

Främjande av en hälsosam livsmiljö och samarbete

- Myndighetssamarbetet för främjande av en sund livsmiljö görs till en viktig del av kommunernas strategiarbete
- Identifiering och förebyggande av sanitära olägenheter i samarbete mellan myndigheter
- Beredskap för störningssituationer och samordning av planer samt beredskapsövningar

Hälsoskyddets egna tyngdpunktsområden

- Fortsatt utveckling av VATI-systemet och komplettering av uppgifter.
- Kvalitetssystemet används i det dagliga arbetet. Interkalibreringar och interna auditeringar fortsätter så att en jämlik, professionell och opartisk tillsyn inom enhetens område garanteras.
- Beredskapsplanen för störningssituationer som påverkar livsmiljön uppdateras årligen, eller oftare vid behov. Den del som omfattar hushållsvatten utvecklas.
- Automatisk överföring av laboratoriets provresultat till VATI utvecklas så att majoriteten av resultaten överförs.
- Ibruktage av miljöhälsovårdens elektroniska anmälningstjänst ilppa
- Hushållsvattnets analysuppgifter börjar elektroniskt överföras till Suomi.fi

3.4 Provtagning

Hälsoskyddslagen och med stöd av den utfärdade regelverk definierar nödvändiga mängder prover och analyser som ska tas. Miljö- och hälsoinspektörerna sköter i nuläget om lagstadgade provtagningar från badstränder och simbassänger. Provtagningar från vattenverk sköts antingen av en miljö- och hälsoinspektör eller av annan provtagare som utsetts av verksamhetsidkaren, behörigheten hos provtagaren ska då kunna påvisas vid behov. Miljöenheten kommer att rekrytera en egen provtagare under året 2023.

Västkostens miljöenhet svarar för att myndighetsproven tas och att provtagningen är tillförlitlig. Västkostens miljöenhet säkerställer att provtagaren är förtrogen med syftet med den provtagning som avses i kapitel 1 i bilaga 2 till hushållsvattensförordningen och de särskilda krav som ställs på den. Provtagaren ska ha utbildning i provtagning innan arbetet som självständig provtagare kan inledas.

Utbildningen kan vara till exempel individuell certifiering av miljöprovtagare inom kompetensområdet hushållsvatten. Om provtagaren saknar individuell certifiering bedöms provtagarens kompetens och eventuella utbildningsbehov.

Vid bedömning av provtagarens kompetens används de mål som fastställts för provtagarutbildning i standard SFS-ISO 5667–5 och som framgår av kapitel 12.1 i anvisningen för tillämpning av hushållsvattenförordningen del II. Standarden förutsätter att en kompetent provtagare upprätthåller sin färdighet genom regelbunden utbildning och dokumenterar sin utbildning.

Vid bedömning av provtagarens kompetens ska de i standard SFS-ISO 5667–5 uppräknade målen i fråga om provtagarens utbildning användas.

En provtagare är kompetent att ta hushållsvattenprover när denne har kännedom om och är kompetent i följande förhållanden:

- vattenförsörjning, vattenbehandling och vattendistributionsnät,
- vattenkemi och -mikrobiologi,

- sårbarheten av kvaliteten på hushållsvatten och i fråga om kontaminering med intestinala mikrober,
- hygien i de arbetsmetoder som påverkar kvaliteten på prov av hushållsvatten,
- tagning av representativa prov för sensorisk, kemisk och mikrobiologisk analys eller för undersökning av radioaktivitet,
- avläsning av resultaten från kontinuerligt fungerande mätare,
- faktorer som påverkar arbetarskyddet.

På Valviras webbplats finns anvisningar på finska för hur provtagning av badvatten, bassängvatten och hushållsvatten utförs.

I Västkustens miljöenhet tas årligen omkring ca 445 myndighetsprover, varav 150 badvattenprover, 115 bassängvattenprov och 180 hushållsvattenprover.

3.4.1 Hushållsvatten, bassängvatten och badvatten

För **hushållsvatten** definieras kvalitetskrav och provtagningar i följande regelverk:

1. SHM:s förordning (1352/2015) om kvalitetskrav på och kontrollundersökning av hushållsvatten
2. SHM:s förordning (401/2001) om kvalitetskrav på och kontrollundersökning av hushållsvatten i små enheter.

För **badvatten** definieras kvalitetskrav och provtagningar i följande regelverk:

Bassängvatten

1. SHM:s förordning (315/2002) om kvalitetskrav på och kontrollundersökningar av bassängvatten i simhallar och badanläggningar.

Badvatten vid allmänna badstränder

1. Social- och hälsovårdsministeriets förordning 177/2008 om kvalitetskraven och övervakningen i fråga om vattnet vid allmänna badstränder
2. Social- och hälsovårdsministeriets förordning 354/2008 om kvalitetskraven och övervakningen i fråga om vattnet vid små allmänna badstränder. Förordningen gäller även vinterbadplatser enligt Valviras anvisning 6599/11.02.02/2009.

För dessa objekt uppgörs årligen objektspecifika provtagningsplaner. För vattenverken finns planerade provtagningar definierade i verkens program för kontrollundersökningar. Om ett provresultat inte uppfyller fastställda kriterier tas nya prov och åtgärder vidtas för att korrigera situationen. Om mikrobiologiska kvalitetskrav i hushållsvatten överskridits ska omedelbara åtgärder vidtas redan innan resultaten av de förnyade analyserna har blivit klara.

3.4.2 Övriga prover inom hälsotillsynen

Vid misstanke om sanitär olägenhet i privata bostäder eller andra offentliga vistelseutrymmen som skolor, daghem och åldringshem kan provtagningar och mätningar utföras på inomhusluften. Provtagningarna ska utföras av utomstående sakkunniga som har kompetens för att utreda kemiska, fysikaliska och biologiska faktorer som orsakar olägenheter enligt förordningen om sanitära förhållanden i bostäder och andra vistelseutrymmen samt om kompetenskrav för utomstående sakkunniga 545/2015.

3.4.3 Kontroll i samband med provtagning

En inspektion kan innefatta provtagning, men endast utförd provtagning är inte en inspektion om andra tillsynsåtgärder saknas.

3.5 Fartygsgranskningar

Västkustens miljöenhet sköter om beviljandet av de intyg som avses i artiklarna 20 och 39 i WHO:s internationella hälsoreglemente. Kaskö hamn är en av de hamnar som den statliga myndigheten auktoriserat för beviljande av intyg (Valviras beslut dnr 179/11.02.02.06/2009).

Miljöenheten verkställer inspektioner, beviljar eller vid behov under störningssituationer förlänger intyg över sanitetsinspektioner för fartyg som angör Kaskö hamn. Inspektionerna omfattar de fartyg i internationell trafik som är i behov av förnyat intyg. Västkustens miljöenhet tar även på begäran vattenprov för att kontrollera kvaliteten på hushållsvatten i fartygstankar.

Eftersom kontroller görs på begäran av hamnen eller en fartygsklarerings- eller speditoinsinstans, anses de inte ingå i den planenliga tillsynen.

4 Plan för tobakstillsynen

4.1 Allmänt

Avsikten med tobakstillsynen är att förhindra hälsorisker och olägenheter orsakade av tobaksrökning. Till den planenliga tobakstillsynen hör inspektioner av lagrings- och försäljningsplatser för tobaksprodukter och nikotinvätskor. Tillsynen omfattar övervakning av hur tobaksprodukter och nikotinvätskor säljs och hålls framlagda vid försäljningsdisken, egenkontrollen vid försäljningen av tobaksprodukter och nikotinvätskor, reklam och annan säljbefrämjande verksamhet som gäller tobaksprodukter och nikotinvätskor samt iakttagandet av rökförbud och -restriktioner. Tillsynen genomförs på miljöenhetens eget initiativ eller utgående från inkomna klagomål och ansökningar.

Utvärdering av tillsynen och rapportering behandlas i avsnitt 2.11.

4.2 Planenlig tillsyn och tyngdpunktsområden

I enlighet med den riksomfattande tillsynsplanen för åren 2020–2024, som uppgjorts av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) omfattas följande objekt av den planenliga tillsynen:

- restauranger som har separata rökrum
- detaljhandelsställen och partiaffärer för produkter som omfattas av tobakslagen

Ändringarna i tobakslagen som trädde i kraft i början av maj 2022 har en omfattande inverkan på verksamheten hos tillverkare, importörer och försäljare av produkter som omfattas av tobakslagen. Den ändrade lagen påverkar också kommunernas övervakning och regionförvaltningsverkets styrningsuppgift.

Rökförbud gäller nu på lekplatser och utomhusområden för inrättningar som med stöd av barnskyddslagen eller mentalvårdslagen ger vård för personer under 18 år samt på allmänna badstränder.

Ändringar som gäller förpackningar och doft- och smakprodukter träder i kraft i sin helhet den 1 maj 2023.

En betydande förändring med tanke på övervakningen är att skyldigheten att utöva egenkontroll utvidgas till övervakningen av produkternas lagenlighet utöver åldersgränskontrollen. Avsikten är att hela försäljningskedjan ska delta i produktövervakningen på ett effektivare sätt än tidigare och att lagstridiga produkter inte ska säljas till konsumenterna. Näringsidkarna ska uppdatera de nuvarande planerna för egenkontroll före utgången av april 2023.

Tabell 3. Tyngdpunktsområden åren 2020–2024:

År	2020	2021	2022	2023	2024
Tyngdpunkt	Förhindrande av olaglig handel och myndighetssamarbete		Produktövervakning och övervakning av marknadsföring		
	Stödande av egenkontroll och samarbete kring förebyggande rusvård.				

I samband med tobakstillsynen övervakas även att försäljningen av nikotinpreparat sker i enlighet med tillståndsbeslutet och läkemedelslagen (395/1987, ändring 22/2006). Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea har inte fastställt inspektionsfrekvens för planlagda inspektioner enligt läkemedelslagen.

4.3 Inspektionernas innehåll

Målet med en inspektion enligt tobakslagen är att utreda huruvida inspektionsobjektets lokaler och verksamhet uppfyller kraven i tobakslagen. I samband med inspektionen utförs en sensorisk granskning och bedömning. Vid behov ges anvisningar, åtgärdsuppmärksamhet och föreskrifter så att lagens villkor uppfylls.

Valvira anvisningar och blanketter används vid inspektionerna. Inspektionerna sker i huvudsak i samband med övriga inspektioner enligt livsmedelslagen och hälsoskyddslagen. Ifall inspektionsfrekvensen enligt tobakslagen avviker från den som gäller för livsmedelstillsynen vid objektet, så tillämpas den för livsmedelstillsynen fastställda inspektionsfrekvensen vid tobaksinspektion, ifall den är lägre än 0,5 ggr/år.

I vissa inspektionsobjekt enligt hälsoskyddslagen, såsom daghem och läroanstalter, är det i samband med en inspektion enligt hälsoskyddslagen ofta motiverat att också göra observationer om efterlevnaden av tobakslagen. Om det i samband med inspektionen upptäcks brister i iakttagandet av tobakslagen ska en inspektion enligt tobakslagen utföras i objektet.

Vid inspektionerna kontrolleras:

- detaljhandelstillståndet och dess synliga placering
- skyltar om försäljningsförbud och deras synlighet
- tobaksprodukternas och rökdons placering vid försäljningspunkten
- egenkontrollplanen och dess tillämpning
- reklam eller annan säljbefrämjande verksamhet
- följande av rökförbud och begränsningar

Valvira och kommunerna har delvis överlappande behörighet att övervaka produkter som omfattas av tobakslagen och deras detaljhandelsförpackningar samt marknadsföringen av sådana produkter (TobL 6 och 8 §).

Kommunens behörighet att övervaka detaljhandelsförpackningar följer av dels kommunens uppgift enligt 8 § i tobakslagen att övervaka försäljningen av produkter som omfattas av tobakslagen, dels av den allmänna bestämmelsen om detaljhandelsförpackningar i 31 § i tobakslagen.

Enligt 4 § i lagen om marknadskontroll är Valvira och kommunerna inom sina områden marknadskontrollmyndigheter vad gäller tobakslagen.

I tobakstillsynen ingår normalt inte provtagning. Vid behov kan prov tas t.ex. för att kontrollera rökfria utrymmens rökfrihet. I tillsynen av tobakslagen används arbets-hälsoinstitutets laboratorier.

4.4 Inspektionsbehov och arbetstid som används för inspektionerna

Vid beräkningen av inspektionsbehovet för den planmässiga tillsynen har Valviras riksomfattande plan för åren 2020–2024 och objektens tillsynshistoria använts. Vid beräkning av tidsåtgången har följande beaktats:

- förberedelser (tidigare inspektionsrapporter, lagstiftning)
- inspektion
- sammanställande av inspektionsrapport

Restiden till och från inspektionsobjektet ingår inte. Inspektionsplanen för övervakningen av försäljning av tobaksprodukter och nikotinpreparat finns i bilaga 2.

4.5 Övriga uppgifter i tobakstillsynen

Enligt den riksomfattande planen ska tillsynsmyndigheten reservera tillräckligt med tid- och personresurser för annan än den planenliga övervakningen.

Övriga uppgifter som kräver resurser är handläggningen av detaljhandelstillstånd, handläggning av anmälningar om detaljhandel med nikotinvätskor och upprätthållandet av register över de objekt som har detaljhandelstillstånd. Andra uppgifter som inte hör till den planerade tillsynen är inspektioner och åtgärder som vidtas på grund av klagomål, som t.ex. försäljning av tobaksprodukter till minderåriga, tobaksprodukternas placering vid försäljning och brott mot rökförbud.

Enligt tobakslagen är tillsynen avgiftsbelagd. För handläggningen av försäljnings-tillstånd tas en avgift, och av tillståndsinnehavarna uppbärs en årlig tillsynsavgift.

5 Livsmedelstillsynen

Livsmedelssäkerhetsverket Evira är numera Livsmedelsverket. Livsmedelsverket inledde verksamheten 1.1.2019, då Livsmedelssäkerhetsverket Evira, Landsbygdsverket och en del av Lantmäteriverkets central för ICT-tjänster gick samman till ett nytt ämbetsverk. Verket hör till jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. Eftersom många av de anvisningar som Evira gett fortsättningsvis är gällande som sådana görs hänvisningar i planen fortsättningsvis till dessa.

5.1 Livsmedelstillsynens målsättning och uppgifter

Syftet med livsmedelslagstiftningen är att trygga livsmedelssäkerheten och en säker livsmedelshantering samt att skydda konsumenten från hälsofaror och vilseledande marknadsföring. Livsmedelslagstiftningen innehåller bestämmelser och föreskrifter som gäller såväl produktionsförhållanden som själva livsmedlet. Den omfattar primärproduktion, tillverkning, märkning, förvaring, import, export, transport, servering, saluhållande, försäljning och överlåtelse av livsmedlet. Dessutom granskas efterlevnaden av en i 17 kap. i miljöskyddslagen (527/2014) avsedd förordning av statsrådet som gäller ämnen som bryter ned ozonskiktet samt fluorerade växthusgaser. Sedan 2020 ingår tillsynen av införsel av livsmedel av animaliskt ursprung via den inre marknaden i den kommunala livsmedelstillsynen.

Livsmedelstillsynens allmänna målsättningar är att kontrollera livsmedlens kravenlighet, att utföra en högkvalitativ tillsyn och att förbättra tillsynsobjektens verksamhetsförutsättningar. Tillsynsmyndigheterna har som uppgift att säkerställa att syftet med lagstiftningen förverkligas genom att kontrollera att bestämmelserna och föreskrifterna i livsmedelslagstiftningen efterföljs. Det förutsätter att livsmedlen och tillverkningen av livsmedel kontrolleras i primärproduktionen och i alla hanterings- och tillverkningsskeden samt att kontrollen är regelbunden och effektiv.

Livsmedelskontrollen omfattar inspektioner av varierande omfattning, provtagning och undersökningar samt handledning och rådgivning till näringsidkarna. Livsmedelstillsynen har befogenhet att använda tvångsmedel enligt livsmedelslagen, för att säkerställa att livsmedlen följer bestämmelserna och är säkra för konsumenterna. Undersökningar av de livsmedelsprov som tas, ska utföras av officiella livsmedelslaboratorier, som är godkända av Livsmedelsverket.

Utöver den offentliga kontrollen ålägger livsmedelslagstiftningen näringsidkaren att med hjälp av egenkontroll säkerställa att verksamheten följer gällande lagstiftning och bestämmelser. Näringsidkaren ansvarar för att konstruktionerna och funktionerna i företaget samt de livsmedel som hanteras, fortlöpande följer anvisningar och föreskrifter. Myndigheten har som uppgift att kontrollera att företagets egenkontroll är tillräckligt omfattande, att den utövas planmässigt och att den fungerar på det sätt som lagstiftningen förutsätter.

Livsmedelstillsynen regleras främst av livsmedelslagen (297/2021), allmänna livsmedelsförordningen (EG nr 178/2002), förordningar om livsmedelshygien (EG nr 853/2004 och 853/2004) och förordningar om offentlig kontroll (EU) 2017/625).

5.2 Inspektionernas innehåll

Offentlig livsmedelskontroll genomförs med lämpliga metoder som är utvecklade för ändamålet. Metoderna definieras närmare i EU-förordning 2017/625 om offentlig kontroll och beskrivs i Eviras anvisning 16044/1, "Riskbaserad tillsyn över en livsmedelslokal", som tillämpas i tillsynen. Vid tillsynen tillämpas även Eviras anvisning 16043/1 "Riskbaserad tillsyn över egenkontrollen i en livsmedelslokal".

En inspektion definieras som en "undersökning av varje aspekt av livsmedel för att kontrollera efterlevnaden av de rättsliga kraven i livsmedelslagstiftningen". Inspektionerna kan också innehålla provtagningar och mätningar för att utvärdera verksamhetens eller produkternas säkerhet och kravenlighet. I samband med inspektionen ges råd och anvisningar om god hygienpraxis och annan objektspecifik rådgivning.

Ett inspektionsbesök förbereds genom att man bekantar sig med nödvändiga handlingar. Det kan gälla godkännande-/anmälnings- och beslutshandlingar för objektet, tidigare inspektionsberättelser, undersökningsresultat och kraven i lagstiftningen som gäller för objektet i fråga. Inspektioner ska helst utföras utan förhandsanmälan, om inte anledningen till inspektionen är sådan att den förutsätter att den person som svarar för verksamheten är närvarande. Verksamheten kan också vara av sådan typ att inspektion utan förhandsanmälan inte är möjlig.

Vid inspektionsbesöken granskas alla relevanta led i livsmedelshanteringen. Inspektionens omfattning och innehåll kan variera beroende på typen av objekt och ifall tillsynen är planlagd eller icke-planlagd.

I den planlagda tillsynen granskas tillsynsobjektets beskrivning av egenkontrollen och egenkontrollens funktion och dokumentation. Dessutom kontrolleras underhåll, skötsel och rengöring av utrymmen och utrustning, personalhygien, varuflöden, huruvida krav för verksamheten uppfylls samt huruvida produkterna och produktmärkning uppfyller regler och normer. Inspektionerna görs med målsättningen att alla delområden som ska granskas vid ett tillsynsobjekt, blir granskade vid ett eller flera inspektionstillfällen under året eller under en

relevant tidsperiod beroende på objektets riskklass eller -bedömning. Granskningarna görs enligt Oiva-bedömningsanvisningarna för anmälda livsmedelslokaler och Oiva-bedömningsanvisningarna för godkända livsmedelslokaler. Anvisningarna finns på webbplatsen www.oivahymy.fi.

Till den icke-planlagda tillsynen hör inspektioner i samband med kundklagomål eller vid problemsituationer. I enhetens beredskapsplan för störningssituationer finns särskilda anvisningar för problemsituationer. Planen beskrivs närmare i avsnitt 2.9.

Inspektionerna görs oftast på tillsynsobjektets verksamhetspunkt, men livsmedelstillsynen kan också bestå av en dokumentgranskning, som inspektören gör på sin arbetspunkt, av t.ex. egenkontrollhandlingar, ritningar eller förpackningspåskrifter.

Livsmedelslokal som är anmäld i hemmet granskas numera på samma sätt som övriga livsmedelslokaler.

Blanketterna som är knutna till rapporteringssystemet för Oiva används i tillsynen. Livsmedelsverkets färdiga blankettunderlag och -modeller för inspektionerna används som stöd när de anses vara lämpliga, t.ex. vid granskning av egenkontrollbeskrivningar, förpackningspåskrifter, närings- och hälsopåståenden, ATP-granskningar mm. I tillsynsenhetens kvalitetssystem Laatunet finns närmare anvisningar för inspektioner.

Oiva-rapporterna görs i datahanteringstjänsten VATI och sänds via iPost till livsmedelsaktören. Samtidigt görs en inspektionsrapport i VATI som sänds till livsmedelsaktören via e-post direkt från VATI-systemet. Saknas e-postadress sänder inspektören inspektionsrapporten per post till livsmedelsaktören. En kopia av rapporterna sparas i tillsynsenhetens datasystem. Övriga inspektionsberättelser skrivs i eller kopplas till VATI-programmet.

I livsmedelstillsynen värderas de eventuella missförhållandenas betydelse för livsmedelssäkerheten och för konsumenternas hälsa. Dessutom bedöms ifall konsumenterna vilseletts. Om bristerna kan anses försvaga livsmedelssäkerheten eller vilseleda konsumenten uppmanas livsmedelsföretagaren till åtgärder och det fastställs en tid för när bristerna ska vara korrigerade. För att säkerställa att åtgärder utförts, görs en uppföljningsinspektion. Om brister inte åtgärdas efter uppmaning och verksamheten kan orsaka hälsofara vidtas administrativa tvångsåtgärder enligt punkt 5.3. I de fall där bristerna inte äventyrar livsmedelssäkerheten kontrolleras åtgärderna i samband med nästa planlagda kontroll.

Också över en uppföljningsinspektion utarbetas en Oiva-rapport och en inspektionsrapport. Alla tillsynsåtgärder noteras i datahanteringstjänsten VATI.

5.3 Administrativa tvångsåtgärder och straffpåföljder

Administrativa tvångsåtgärder tillämpas i livsmedelstillsynen då livsmedelsföretagare inte vidtar nödvändiga åtgärder för att följa livsmedelsbestämmelserna och övriga tillsynsåtgärder, för att förmå livsmedelsföretagaren att korrigera brister, inte är tillräckliga. Med administrativa tvångsåtgärder åläggs aktören i livsmedelsbranschen att följa livsmedelsbestämmelserna.

Tvångsåtgärder är bl.a. olika ålägganden och förbud, vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande, omhändertagande samt återkallelse av godkännandet av livsmedelslokalen.

Behörigheten för administrativa tvångsåtgärder har överförts på miljö- och hälsoinspektörerna och veterinärerna beträffande följande tvångsåtgärder:

1. åtgärder vid överträdelse av livsmedelsbestämmelserna, § 55 Lml
2. förbud, § 56 Lml
3. föreläggande att dra tillbaka livsmedel från marknaden och information till allmänheten, § 57 Lml
4. omhändertagande av livsmedel, § 58 Lml

5. beslut om användning och förstörelse livsmedel, § 59 Lml

Tillsynsmyndigheten kan ålägga en företagare eller aktör att betala en påföljdsavgift inom livsmedelstillsynen på minst 300 € och högst 5 000 €, § 67 Lml.

Vid tillämpande av administrativa åtgärder tillämpas bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003) (hörande, motivering av beslut osv.). Om tillsynsmyndigheten anser att ett beslut om tvångsåtgärder genast ska ha effekt, oavsett eventuellt sökande av ändring, ska detta uttryckligen noteras i beslutet. En tillsynsavgift kan debiteras av tillsynsobjektet för efterkontrollen av ett beslut om tvångsåtgärder. I Livsmedelsverkets handbok 3761/04.02.00.01/2020/3 ”Handbok om tillgripande av sådana administrativa tvångsmedel inom livsmedelstillsynen som avses i livsmedelslagen” beskrivs tillämpningen av tvångsåtgärder inom livsmedelstillsynen närmare.

5.4 Offentliggörandet av tillsynsresultatet, kommunikation

Tillsynsresultaten offentliggörs i form av en Oiva-rapport. Offentliggörandet sker på Livsmedelsverkets försorg på www.oivahymy.fi. Livsmedelsföretagarna ska hålla tillsynsresultatet synligt i form av Oiva-rapporten i anslutning till ingången till livsmedelsföretaget, väl synligt för kunderna och i enlighet med OIVA anvisning 2207/04.02.00.01/2021/4. Livsmedelsföretagaren är även skyldig att offentliggöra tillsynsresultatet på företagets webbplats och på alla andra försäljningskanaler om livsmedel säljs eller marknadsförs där. Övrig kommunikation sker i enlighet med avsnitt 2.10.

5.5 Prioritering inom livsmedelstillsynen

Tillsynen ska vara riskbaserad. Om enheten av en eller annan anledning inte hinner med alla planerade kontroller ska objekt med högre riskklass prioriteras.

Vid de enskilda kontrollerna prioriteras de helheter på inspektionsblanketten för Oiva som kan utgöra de största riskerna för konsumenterna. Det är hantering av temperaturkontrollen i verksamheten, hygien i arbetsrutiner, renhet och ordning vad beträffar utrymmen, ytor och anordningar, hantering av allergena ämnen och produkter, produktmärkning samt livsmedlens spårbarhet.

Tillsynen av de objekt som berörs av tyngdpunktsområden och projekt prioriteras liksom de objekt där brister har konstaterats tidigare eller sådana objekt som inte blivit granskade på länge.

Tillsyn av primärproduktion på mjölkgårdar sköts av kommunveterinärerna, i övrigt prioriteras tillsynen av primärproducenter tillsvidare lägst i livsmedelstillsynen. Planen för 2020–2024 omfattar även tillsyn av de primärproduktionsställen som är grundade till VATI. Behovet av övrig prioritering inom livsmedelsövervakningen kan uppstå om andra uppgiftsområden inom miljöhälsovården av en eller annan anledning måste prioriteras eller om de personella resurserna oförutsett minskar.

5.6 Tyngdpunktsområden i livsmedelstillsynen

Med hjälp av tyngdpunktsområden för livsmedelstillsynen inriktas resurserna planenligt och riskbaserat.

1. Fortsatt utveckling av VATI-systemet, inriktas på rapportering och uppföljning
2. Det nya kvalitetssystemet som tagits i bruk används mera ingående. Interkalibreringar och interna auditeringar tas i bruk för att en jämlik, professionell och opartisk tillsyn inom enhetens område ska garanteras.
3. Beredskapsplanen för störningssituationer uppdateras årligen, eller oftare vid behov.

4. Västkustens miljöenhet deltar i nationella projekt i den mån projektet berör verksamhet som förekommer inom samarbetsområdet. Projektdeltagandet integreras om möjligt med den regelbundna planerade tillsynen. Bilaga 4.

5.7 Kartläggning och registrering av objekten

Registreringen av objekt beskrivs i avsnitt 2.7. Inom samarbetsområdet finns det ungefär 530 registrerade tillsynsobjekt inom livsmedelstillsynen.

Nya tillsynsobjekt som kräver anmälan eller godkännande enligt livsmedelslagens § 10–11, kommer till tillsynens kännedom via livsmedelsföretagarnas eget initiativ eller i samband med ansökningar om bygglov för nya eller ändrade lokaler. I enstaka fall kan kännedom om nya tillsynsobjekt fås via reportage och annonser i olika media.

Enheten har per 1.11.2019 registrerat 1 662 verksamheter hos 673 primärproducenter. Producentens verksamheter har registrerats enligt de grupper som anges i Eviras anvisning 10507/1 om "Livsmedelstillsyn och riskbedömning inom primärproduktionen".

Registreringen av primärproducenter till VATI har främst gjorts med hjälp av Livsmedelsverkets primärproducentprogram. Vid registreringen och överföringen till VATI har en producents alla verksamheter (exempelvis mjölkproduktion, köttproduktion och åkerbruk) inte sammankopplats till ett tillsynsobjekt utan verksamheterna har automatiskt grundats separat, vilket kan kräva manuella korrigeringar i systemet.

5.8 Riskbedömning och kontrollfrekvens

Riskbedömningen utgör grund för kontrollfrekvensen. I tillsynsplanen har enheten bedömt tillsynsbehovet utgående från Livsmedelsverkets anvisning för riskbedömning 10503/4 och för primärproducenternas del enligt Eviras anvisning 10507/1.

Enligt anvisningen bedöms riskerna utgående från varje enskild verksamhets karaktär och omfattning och varje objekt klassificeras i riskklasser från 1 till 10. Rekommenderade kontrollfrekvenser i riskklasserna varierar från 0,35–12 kontroller/år. Anmälda livsmedelslokaler klassificeras i riskklasserna 1–5 där 0,35–3 kontroller/år rekommenderas. Godkända livsmedelslokaler klassificeras i riskklasserna 3–10 där 1–12 kontroller/år rekommenderas. För varje riskklass anger anvisningen en rekommenderad minimi- och maximitid för kontrollerna. Riskbedömningen sker automatiskt i VATI då verksamhetens egenskaper är ifyllda.

Riskbedömningsanvisningen för primärproduktionen anger rekommenderade inspektionsintervaller för de olika produktionsinriktningarna. Rekommendationerna har använts vid planeringen. Flera av produktionsinriktningarna inom primärproduktionen ska granskas endast vid behov.

Tillsynsobjekten är registrerade i olika verksamhetskategorier VATI. Den teoretiska beräkningen av resursbehovet för planlagd tillsyn, i rekommenderad omfattning, har gjorts på basen av objektens fördelning i riskklasserna.

Av bilaga 3 a framgår antalet objekt i olika riskklasser, antalet rekommenderade kontroller och den beräknade tid som enligt Livsmedelsverkets anvisning årligen skulle behövas för rekommenderat antal planlagda kontroller. Antal rekommenderade kontroller/år är beräknade utan att tillsynshistorik och andra faktorer som kan minska eller öka behovet av tillsyn har beaktats.

5.9 Livsmedelstillsynens kontrollplan och resurser

Enligt kontrollförordningen EU-förordning 2017/625 ska inspektionerna vara regelbundna och planerade i förväg. I planen för livsmedelstillsynen har Livsmedelsverkets mångåriga nationella tillsynsplan för livsmedelskedjan, VASU för åren 2021–2024, beaktats. Tillsynen har planerats

enligt Livsmedelsverkets anvisning 10503/4, ”Risk-klassificering av en livsmedelslokal och fastställandet av tillsynsbehovet”.

I planen är tillsynsobjekten indelade i verksamhetskategorier enligt Livsmedelsverkets anvisningar och på samma sätt som de är registrerade i tillsynsdatabasen.

Av bilaga 3 b framgår tillsynsenhetens plan för 2023. Innan det slutliga antalet kontroller för ett objekt har planerats har tillsynshistoriken och andra faktorer som kan minska eller öka behovet av tillsyn beaktats så, att antalet kontroller är i proportion till riskerna. Genomsnittliga kontrolltider har använts i tillsynsenhetens plan för att möjliggöra en uppskattning av resursbehovet.

De genomsnittliga kontrolltiderna som använts, har justerats utgående från lokala förhållanden och erfarenhet. Planeåret för kontroll av objekt som inte ska kontrolleras varje år är riktgivande och året för kontroll kan tidigareläggas eller senareläggas om det är ändamålsenligt. Bland objekten i tillsynsplanen finns ett flertal sådana godkända eller anmälda livsmedelslokaler som har verksamhet endast sporadiskt eller under en begränsad tid på året. För dessa objekt kan tillsynsfrekvensen efter riskbedömningen ha minskats med mer än 50 % då begränsad verksamhetsperiod har beaktats.

För tillsyn av godkända och anmälda livsmedelsverksamheter planeras årligen runt 350 inspektioner och för tillsyn av primärproduktion drygt 40 inspektioner. Av tillgängliga fyra personarbetsår reserveras dagsverken enligt bilaga 3b för planlagda inspektioner.

Resurser som reserverats för planlagda inspektioner inom primärproduktionen är inriktade på grodd- och mjölkproduktion. Oplanerat och övrigt inom livsmedelstillsynen är arbetstid som åtgår för planering och samordning av tillsynen, utvärdering/riskbedömning av objekt, projekt, provtagning, information och rådgivning, handläggning av ärenden som rör nya objekt och annan tillsyn som inte är planlagd samt all körtid i tillsynen. Tid tillkommer också till att föra in och upprätthålla objektens basuppgifter i datasystemet, föra in tillsynsdata om objekten och korrigera fel som uppkommit i systemet. Information och rådgivning som t.ex. ges om aktuella ändringar i bestämmelser sänds i regel ut samordnat till berörda objekt i enheten. Livsmedelstillsynen kan också delta i informationstillfällen som ordnas för personalgrupper exempelvis skolkökspersonal för att få ut en enhetlig information till verksamhetsidkarna.

I det praktiska tillsynsarbetet följs från och med år 2022 den detaljerade plan för inspektioner som automatiskt bildas i VATI-systemet när tillsynsobjekten är korrekt angivna. Den inspektör som ansvarar för objektets livsmedelstillsyn ansvarar också för att eventuell provtagning planeras och att objektet är korrekt angivet så att det omfattas av planen. Inspektören tar ut listor från VATI-systemet för att planera det egna arbetet enligt arbetsfördelningen. Arbetsfördelningen är inte strikt mellan inspektörerna utan i det praktiska tillsynsarbetet tillämpas en flexibel arbetsfördelning.

I livsmedelstillsynen deltar även veterinärer då det gäller tillsynen av äggpackerier, godkända fiskhanteringslokaler, tillsynen av slaktplatser (köptjänst av Livsmedelsverket) och anläggningar där exportkontroll kan vara aktuell. Tillsynen av mjölkgårdar sköts helt av veterinärerna. Tillsyn enligt veterinärvårdslagen beskrivs i ”Plan för tillsynen över djurens hälsa och välfärd samt över de kommunala veterinärtjänsterna inom Västkustens miljöenhets område”.

5.10 Plan för provtagning och projekt

Provtagning och undersökning av prov beskrivs i avsnitt 2.4. Myndighetsprovtagning kommer under året att utföras vid de tillsynsobjekt där man vid riskbedömningen konstaterar att det finns skäl att undersöka produkternas säkerhet. För lokaler som tillverkar produkter av animaliska livsmedel uppgörs separata program för stickprovsmässig myndighetsprovtagning, för att konstatera att egenkontrollen fungerar. Analyserna inriktas på patogena bakterier. Övrig planerad myndighetsprovtagning kommer under året att ske projektmässigt enligt bilaga 4.

Om prover berör enskilda tillsynsobjekt delges analysresultaten från provtagningarna tillsynsobjekten och för ett prov med försvarliga resultat ges råd och uppmaning om korrigering. För ett dåligt prov som inte uppfyller ställda kvalitetskrav och rekommendationer ges åtgärdsuppmaningar och ett förnyat prov tas inom kort tid. Tillsynsobjektet står för kostnaderna för det förnyade provet (2017/625, (297/2021).

Tillsynsmyndigheten planerar egna projekt och deltar i Livsmedelsverkets projekt enligt bilaga 4. Myndighetsprover tas även vid misstanke om brister i kvalitet eller sammansättning på ett livsmedel eller vid konsumentklagomål samt för att utreda misstänkta matförgiftningar. För analysen av prover som tas av tillsynsmyndigheten anlitas laboratorier som är godkända av Livsmedelsverket (KVY Botnialab i Vasa, Eurofins Ahma Oy, SeiLab, KVY Porilab).

Tillsynsenheten deltar även på begäran i nationella uppföljningsprogram för kontroll av salmonella, främmande ämnen i animaliska livsmedel och bekämpningsmedelsrester eller då Livsmedelsverket i övrigt begär.

Bilaga 1: Hälsoskyddets tillsynsobjekt

1. Inkvarteringslokal

Verksamhetsställe eller verksamhetsfunktion enligt hälsoskyddslagen	Funktioner enligt Vati	Riskklass	Kontrollfrekvens	Antal objekt	Inspektioner	
					2023	2024
Hotell, gästhem (vandrarhem, pensionat, sommarhotell och andra motsvarande), lägenhetshotell, motell och resandehem	Hotell Gästhem, såsom vandrarhem, sommarhotell, lägenhetshotell, resandehem / motell, pensionat	2–1	0,2	18	4	4
Inkvarteringslokaler i semesteranläggningar och på campingplatser	Stugor vid semesteranläggningar och på campingplatser	2–1	0,2	3	1	1
Inkvarteringskaserner	Kaserner	2–1	0,2	0	0	0
Inreda lokaler, semesterbostäder eller lokaler för inkvartering (bed & breakfast-boende i utrymmen som är avsedda för ändamålet, internat, natthärbärgen, flyktingförläggningar och andra motsvarande)	Bed & breakfast-boende samt inkvartering i samband med lantgårdsturism Internat, natthärbärgen, flyktingförläggningar Annat professionellt tillhandahållande av semesterbostäder Annan inkvarteringsverksamhet	2–1	0,2 (0 kortvarig inkvarteringsverksamhet i liten skala som erbjuds via webbplattformar)	19	4	4

2. För allmänheten öppna konditionssalar, motionslokaler, bastur, badanläggningar, simhallar, utebassänger och badstränder

Verksamhetsställe eller verksamhetsfunktion enligt hälsoskyddslagen	Funktioner enligt Vati	Riskklass	Kontrollfrekvens	Antal objekt	Inspektioner	
					2023	2024
Idrottshallar eller ishallar	Allmänna motionslokaler	1	0,2	34	7	7
Konditionssalar och motionslokaler som är öppna för allmänheten och där det finns fler än ett utrymme som är avsett för motion och idrott						
Motionslokaler som är öppna för allmänheten och som har högst ett utrymme som är avsett för motion och idrott						
Bastur som är öppna för allmänheten (huvudsakligt användningsändamål)	Bastur	2	0,5	4	2	2
Badanläggningar, simhallar och utebassänger samt badstränder (s.k. EU-badstränder) som är öppna för allmänheten i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/7/EG om förvaltning av badvattenkvaliteten och om upphävande av direktiv 76/160EEG	Badstränder som är öppna för allmänheten och som har ett betydande antal besökare per dag (EU-badstränder)	2	1	8	8	8
	Allmänna bassänger (badanläggningar, simhallar och utebassänger)	3	1	9	8	9
Andra badstränder som är öppna för allmänheten	Små badstränder som är öppna för allmänheten	2	1	33	33	33

§ 54 bilaga: Bilaga 1. Tillsynsbehovet för den regelbundna hälsoskyddstillsynen, miljöhälsovårdens tillsynsplan, uppdatering 2023, Västkustens miljöenhet

3. Daghem och plats för anordnande av verksamhet som hänför sig till barns och ungas sammankomster samt läroanstalter som ordnar förskoleundervisning eller grundläggande utbildning, yrkesutbildning, gymnasieutbildning, högskoleutbildning, grundläggande konstundervisning eller fritt bildningsarbete eller plats för ordnande av undervisning

Verksamhetsställe eller verksamhetsfunktion enligt hälsoskyddslagen	Funktioner enligt Vati	Riskklass	Kontrollfrekvens	Antal objekt	Inspektioner	
					2023	2024
Daghem	Daghem, gruppfamiljedaghem, lekverksamhet och annan dagverksamhet	2	0,3	76	23	23
Gruppfamiljedaghem i en lokal som reserverats för detta						
Plats för anordnande av verksamhet som hänför sig barns och ungas sammankomster	Platser för barn och unga: klubbrum, ungdomslokaler och lägerområden, eftermiddagsklubbar för barn, inomhuslekparker för barn ¹	2–1	0,25	11	3	3
Läroanstalter som ordnar förskoleundervisning eller grundläggande utbildning, yrkesutbildning, gymnasieutbildning och högskoleutbildning	Förskoleundervisning, grundskola, gymnasium, yrkesläroanstalt, högskola, annan vuxenutbildning och andra skolor och läroanstalter	2	0,3	86	26	26
Läroanstalter som ordnar grundläggande konstundervisning eller fritt bildningsarbete						
Plats där undervisningen ordnas						

4. Verksamhets enheter som ger fortlöpande vård inom socialvården

Verksamhetsställe eller verksamhetsfunktion enligt hälsoskyddslagen	Funktioner enligt Vati	Riskklass	Kontrollfrekvens	Antal objekt	Inspektioner	
					2023	2024
Enheter för serviceboende med heldygnsomsorg eller enheter inom socialvården som tillhandahåller institutionsvård	Åldringshem (institutionsvård), enheter för serviceboende med heldygnsomsorg för äldre (institutionsliknande) Institution för utvecklingsstörda, annan enhet för utvecklingsstörda (serviceboende med heldygnsomsorg), Övriga enheter (rehabiliteringsklienter inom mental- och missbrukarvården, serviceboende med heldygnsomsorg), Övriga enheter	2	0,3	41	12	12
Barnskyddsanstalt	Barnhem, skolhem och ungdomshem, professionella familjehem, övriga barnskyddsenheter	2	0,3	2	0	2
Mödra- och skyddshem	Mödra- och skyddshem, enheter för familjerehabilitering	2	0,3	0	0	0

§ 54 bilaga: Bilaga 1. Tillsynsbehovet för den regelbundna hälsoskyddstillsynen, miljöhälsovårdens tillsynsplan, uppdatering 2023, Väst kustens miljöenhet

5. Solarietjänster, verksamhet med ingrepp i huden och skönhetssalonger som förutsätter särskild hygien

Verksamhetsställe eller verksamhetsfunktion enligt arbetsavtalslagen	Funktioner enligt Vati	Riskklass	Kontrollfrekvens	Antal objekt	Inspektioner	
					2023	2024
Solarietjänster	Solarium	2	0,2	1	1	0
Verksamhet med ingrepp i huden	Kosmetologiska lokaler och inrättningar, tatuering och piercing, annan hudbehandling eller hudvård	2–1	0,25	27	7	7
Skönhetssalonger som förutsätter särskild hygien						

6. Anläggningar som levererar hushållsvatten

Verksamhetsställe eller verksamhetsfunktion enligt arbetsavtalslagen	Funktioner enligt Vati	Riskklass	Kontrollfrekvens	Antal objekt	Inspektioner	
					2023	2024
Anläggning som levererar hushållsvatten enligt 18 §	Vattendistributionsområden med EU-rapporteringsplikt och som levererar minst 1000 kubikmeter vatten per dygn eller för minst 5000 personers behov (uppgifter om egenskaper)	3	1 (0,5 om endast distribution)	2	2	2
Anläggningar enligt 18 a § som levererar hushållsvatten och som levererar minst 10 kubikmeter vatten per dygn eller för minst 50 personers behov	Annat vattendistributionsområde som levererar 10–999 kubikmeter vatten per dygn eller för 50–4 999 personers behov (uppgifter om egenskaper)	3	1 (0,5 om endast distribution)	28	26	26
Anläggningar enligt 18 a § som levererar hushållsvatten och som levererar mindre än 10 kubikmeter vatten per dygn och för mindre än 50 personers behov	Litet vattendistributionsområde som levererar mindre än 10 kubikmeter vatten per dygn eller för mindre än 50 personers behov (uppgifter om egenskaper)	2	0,5 (0,3 om endast distribution)	20	10	10

Bilaga 2. Tabell över tillsynsbehovet för tobaksövervakning och övervakning av detaljhandelsförsäljning av nikotinersättningspreparat 2023.

TOBAK och NIKOTIN Typ av objekt	Riktgivande inspektions- frekvens	Riktgivande tid för inspektioner (h)	Antal Objekt	Antal planerade inspektioner	Beräknad tidsåtgång (h)
Minutförsäljning av tobaksprodukter	0,5	2	63	32	64
Partiförsäljning av tobaksprodukter	0,5	2	1	1	2
Restauranger eller annan förplägnadsrörelse med separat rökrum	0,3	2	0	0	0
Nikotinersättningspreparat	0,5	2	27	14	28
Summa			91	47	94
				dv	12

Bilaga 3 a Resursbehov uträknat enligt tillsynsobjektens fördelning i riskklasser och på basen av Livsmedelsverkets anvisning 10503/4.**Rekommendation, Livsmedelsverkets riskbedömningsanvisning:**

	rek.insp/år	rek. min h/insp	rek.max h/insp
Riskklass 0	0	0	0
Riskklass 1	0,35	1	3
Riskklass 2	0,5	2	4
Riskklass 3	1	2	4
Riskklass 4	2	2	4
Riskklass 5	3	3	5
Riskklass 6	4	3	5
Riskklass 7	6	3	5
Riskklass 8	8	3	5
Riskklass 9	10	3	5
Riskklass 10	12	3	5

Resursbehov enligt Livsmedelsverkets anvisning

antal objekt/riskklass	rek.inspektioner/år/riskklass	rek.min h/insp. behov	rek.max h/insp. behov
14	0	0	0
206	72,1	72,1	216,3
136	68	136	272
121	121	242	484
36	72	144	288
3	9	27	45
7	28	84	140
6	36	108	180
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
529	406	813,1	1625,3
		motsvarar 108 dv	motsvarar 217 dv

Primärproduktion; resursbehov beräknat enligt rekommenderad frekvens och tid, Eviras anvisning 10507/1

	rek. insp. frekvens	h	objektantal	rek. antal insp. 2023	rek. antal h
Mjölkproduktion	0,2 ggr/år	3	67	10	30
Köttproduktion	vid behov	3	353	0	0
Fiske	vid behov	3	101	0	0
Fiske, båt> 12 m	0,3 ggr/år	3	2	1	3
Vattenodling	0,2 ggr/år	3	4	1	3
Äggproduktion	0,2 ggr/år	3	21	4	12
Honungsproduktion	vid behov	3	17	0	0
Frilandsodling	0,3 ggr/år	3	44	13	39
Växthusodling	0,2 ggr/år	3	63	13	39
Groddproduktion	1 ggr/år	3	1	1	3
Övrig primärprod.	vid behov	3	1081	0	0
				43	129
				motsvarar 18 dv	
Totala antal insp.				449	Totalt 235 dv

Livsmedelsverkets mått på genomsnittlig tillsyn: 110 inspektioner/personarbetsår

Teoretiskt resursbehov exklusive primärproduktion: $406/110=3,6$ personarbetsår, vilket motsvarar 812 dv. Därav ska 195 dv, eller 24% av resurserna, reserveras för planlagda inspektioner av anmälda och godkända livsmedelslokaler.

Teoretiskt resursbehov, inklusive primärproduktionen: $449/110=4,1$ personarbetsår.

Bilaga 4

Tyngdpunktsområden och planerade projekt inom livsmedelstillsynen 2023

Projekt	Förverkligandet	Tidpunkt
Fortsätta utvecklandet av VATI, (rapportering och uppföljning)	I samarbete med Livsmedelsverket och alla VATI-användare	2023
I Oiva granskas Kontroll av livsmedels temperaturer och spårbarhet (Oiva helhet 6 och raderna 16.1, 16.9)	Görs som en del av den planerade tillsynen	2023
Hygien i livsmedelshantering i kategorierna försäljning och servering (alternativ kebabkött, salladsbord, yt-hygien, malettkött)	Provtagning mikrobiologisk kvalitet	2022–2024
Uppdatering av tillsynsobjekten så, att alla verksamheter omfattas av tillsynen enligt Livsmedelsverkets utarbetade arbetsmetoder.	I samband med normal tillsyn och Livsmedelsverkets tillsynsbegäran kontrolleras att objektens registeruppgifter är aktuella.	2021–2023
Tillsynens verktygskit	Deltar i skolningar och använder som stöd i tillsynen i tillämpliga delar	2023
Bekämpning av bedrägeri som myndighetssamarbete	Fortsatt kartläggning.Förverkligande av betonad övervakning enligt Livsmedelsverkets anvisningar . Deltar i workshopar i tillämpliga delar.	2021–2023
Beredskap och krishantering. (Lärdomar från Corona pandemin)	Tar ibruk överenskomna tillvägagångssätt.	2023
Andra eventuella projekt som inte framgår av VASU, projekt där kommunens roll är ospecificerad eller projekt som Livsmedelsverket initierar och som är tillämpliga i enheten	Enligt Livsmedelsverkets anvisning	2023

VASU Flerårig nationell tillsynsplan för livsmedelskedjan 2021–2024